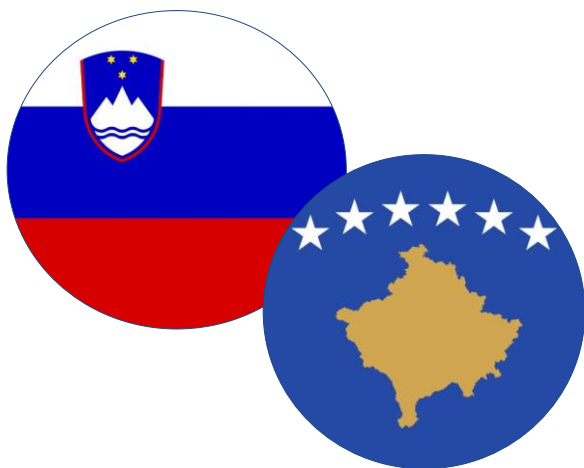

VEČJEZIČNI SLOVARČEK ZA PREDMET SLOVENŠČINA

Avtorji: dijaki Srednje tehniške šole Koper in profesorica slovenskega jezika Ana Jurkovič, mag. prof. slov. (e-naslov: ana.jurkovic@sts.si)

Priročniki so nastali v šolskem letu 2018/2019. Na voljo so v albanščini, bosanščini in makedonščini.

Snov je prilagojena za 1. letnik srednjega poklicnega izobraževanja (SPI) pri predmetu slovenščina.

Priročniki se lahko uporabljajo za deljenje in javno objavo. *(Pripravljeno za tisk v obliki knjižice, knjižni zgib – booklet.)*

JEZIK/GJUHA

državni jezik: jezik, ki predstavlja neko državo v svetu

gjuha shteterore: gjuha, qe perfaqeson nje shtet ne bote

uradni jezik: jezik, ki ga govorimo v uradnih ustanovah (šola, banka ...)

gjuha zyrtare: gjuha te cilen e flasim ne vendet zyrtare (shkolle, banke...)

materni jezik (prvi jezik): jezik, ki se ga naučimo prvega

gjuha amtare (e nenes): gjuha te cilen e mesojme se pari

jezik okolja (drugi jezik): jezik, ki se ga naučimo iz okolja (Ko pridem živet v Slovenijo, se slovenščino učim v šoli, s prijatelji, v trgovini.)

gjuha mjedisore: gjuha, te cilen e mesojme ne baze te mjedisit ku ndodhemi (Kur shkoj te jetoj ne sloveni, gjuhen sllovene e mesojme ne shkolle, me shoke, ne dyqane.)

tuji jezik: jezik, ki ga ne govorijo v državi, kjer trenutno živim, učim se ga na tečaju, internetu, televiziji

gjuha e huaj: gjuha, te cilen nuk e flasim ne vendin ku aktualisht jetojme, e mesojme ne kurse, internet, televizion

knjižni jezik: jezik, ki ga govorim v uradnih ustanovah (šola, bolnica)

- **zborni jezik:** je knjižni jezik, ki ga pišem (pazim na pisanje!)
- **knjižni pogovorni jezik:** je knjižni jezik, ki ga govorim

gjuha letrare: gjuha, te cilen e flasim ne vende te punes (zyrtare) (ne shkolla, ne spitale)

- **gjuha zyrtare (asambleiste):** eshte gjuha letrare te cilen e shkruajme (kujdes ne shkrim)
- **gjuha letrare e folur:** eshte gjuha letrare, te cilen e flasim

neknjižni jezik: jezik, ki ga govorim s prijatelji, starši, sosedi ...

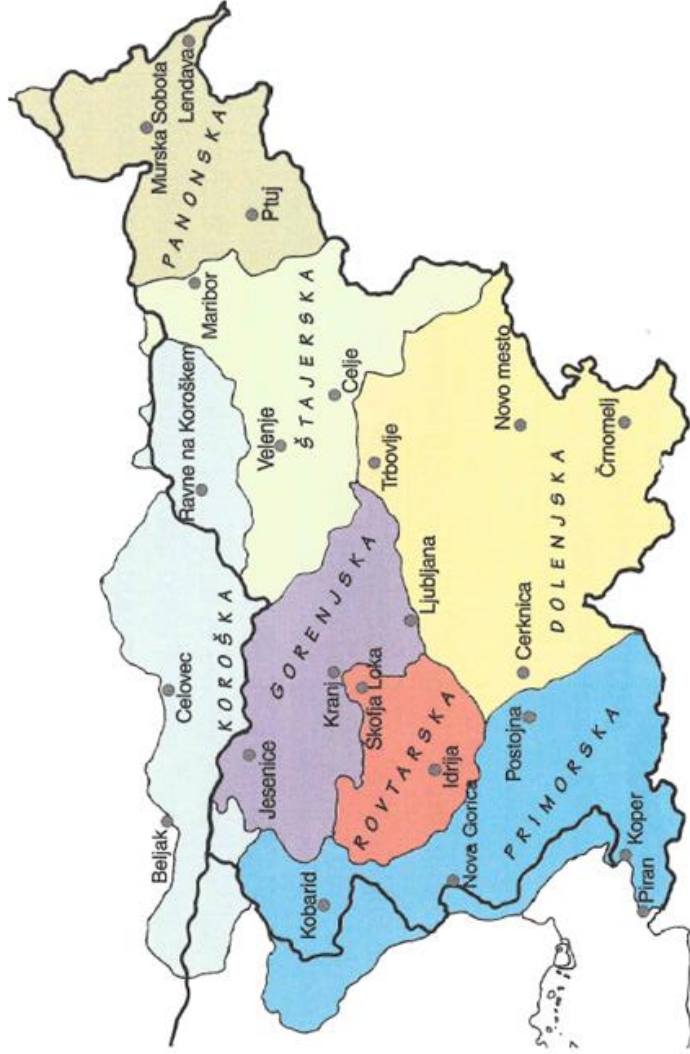
- **narečje:** govorijo ljudje v vaseh (bičikleta za kolo, biškoti za keksi)
- **pokrajinski pogovorni jezik:** govorijo ljudje na večjih območjih
- **sleng:** govorijo mladi (čav, čik, by the way)
- **žargon:** govorijo ljudje, ki imajo isti poklic, hobi (avtomehaniki: šraufenciger)
- **argo:** je skriti jezik, ki ga ne razumemo

gjuha jo-letrare: eshte gjuha te cilen e flasim me shoke, prinder, fqinje...

- **gjuhen dialektike:** e flasin njerezit neper fshatra (bicikleta per bicikleten, biskota per keksa)
- **gjuhen e folur provincial:** e flasin njerezit ne zonat me te medha
- **gjuha e thjeshte (e rruges, e perditshmerise):** e flasin kryesisht te rinjte (ca bone..)
- **gjuha zhargon:** e flasin njerezit te cilet kane te njejtin profesion, hobi (avtomekaniket: kacavide)
- **gjuha argo:** eshte gjuha e fshehur te cilen nuk e kuptojme

NAREČNE SKUPINE/GRUPET DIALEKTIKE

primorska, dolenska, rovtarska, gorenjska, koroška, štajerska, koroška, štajerska, panonska, panonska

SPORAZUMEVANJE/**KOMUNIKIMI**

sporazumevanje (komunikacija): je govorjenje in poslušanje

komunikimi ndodhe: duke folur dhe duke degjuar

sporočevalec: je oseba, ki govori ali piše besedilo

derguesi: eshte njeriu qe flet ose shkruan tekstin

naslovnik: oseba, ki bere ali poslušá besedilo

adresuesi: njeriu, qe lexon ose degjon tekstin

besedilo/tekst

kraj: kje je nastalo besedilo

vendi: ku eshte krijuar teksti

čas: kdaj je nastalo besedilo

koha: kur eshte krijuar teksti

tema: o čem govori besedilo

tema: per c'arsye flet teksti

namen: zakaj je nastalo besedilo

qellimi: per cfare arsye eshte krijuar teksti

SPOROČEVALEC: novinar Je. G.

DERGUESI: gazetar Je. G.

NASLOVNIK: bralec časopisa Delo

ADRESUESI: lexuesi I gazetes Delo

KRAJ OBJAVE: časopis Delo

VENDI I BOTIMIT: gazeta Delo

ČAS OBJAVE: 11. maj 2015

KOHA E BOTIMIT: 11. Maj 2015

TEMA: cena bencina

TEMA: cmimi I benzinit

NAMEN: povedati, da bo bencin dražji

QELLIMI: per te kuptuar, qe benzini do te shtrenjtohet

NEBESEDNE PRVINE: fotografije, velikost pisave

ELEMENTET JO-VERBALE: fotografija, madhesia e shkronjave

Bencin bo od jutri dražji

Opolnoči se bodo podražili vsi naftni derivati; za cent bo dražji dizel, za 0,7 centa pa 95-oktanski bencin.

Objavljeno: 11. maj 2015 14:29

Ljubljana – Nova maloprodajna cena 95-oktanskega bencina bo 1,369 evra na liter, kar je 0,7 centa več, 100-oktanski bencin pa se bo podražil za 0,5 centa na 1,414 evra za liter. En cent več bo treba po novem odšteti za liter dizelskega goriva, ki bo 1,255 evra, 2,2 centa pa bo dražje tudi kurilno olje. Nova cena bo 0,915 evra za liter, so danes sporočili iz OMV.

BESEDILO/TEKSTI

umetnostno besedilo: je literatura (pesem, pravljica, zgodba ...)

teksti artistik: eshte literature (kenge (poezi), perralle, histori...)

neumetnostno besedilo: so vsa druga besedila (pismo, opravičilo, čestitka ...)

teksti jo-artistik: jane te gjitha tekstet tjera (leter, justifikim, urim...)

zapisano besedilo: pišem besedilo

teksti i shkruar: shkruaj tekstin

govorjeno besedilo: govorim besedilo

teksti i folur: flas tekstin

enogovorno besedilo: besedilo preberem in se nekaj naučim

monologu: lexoj tekstin dhe mesoj dicka

dvogovorno besedilo: besedilo preberem in sporočevalec pričakuje odziv (npr. vabilo na koncert; sporočevalec želi, da pridem na koncert.)

dialog: lexoj tekstin dhe folesi pret pergjigjje

(Shembull. Ftese ne koncert, folesi deshiron te shkoj ne koncert .)

subjektivno besedilo: povem svoje mnenje, občutke ... (npr. Koper je lepo mesto.)

teksti subjektiv: shpreh mendimin tim, ndjenjat ... (shembull: Koper eshte vend I bukur.)

objektivno besedilo: ne povem mnenja, občutkov ... so samo dejstva (npr. Koper ima 25.319 prebivalcev.)

teksti objektiv: nuk shpreh mendimin tim ose ndjenjat.... Vetem faktet (shembull: Koper ka 25.319 banore)

zasebno besedilo: namenjeno je samo eni osebi

teksti privat: eshte I menduar per vetem nje person

javno besedilo: namenjeno je več ljudem (besedila so na internetu, radiu, televiziji ...)

teksti publik: eshte I menduar per me shume njerez (tekstet jane ne internet, radio, televizion ...)

uradno besedilo: besedilo je za profesorja, šefa ... naslovnika vikamo, uporabljamo knjižni jezik

teksti zyrtar: kete tekst e perdorim per profesoret, shefin...me adresuesin perdorim gjuhen zyrtare, zbatojme gjuhen standarde

neuradno besedilo: besedilo je za prijatelja, mamu ... naslovnika tikamo, uporabljamo neknjižni jezik

teksti jo-zyrtar: kete tekst e perdorim kur bisedojme me shoke, mamin...me adresuesin flasim perditshmerisht, perdorim gjuhen me te thjeshte apo gjuhen jo standarde

nebesedne prvine (nebesedni jezik): so fotografije, barva pisave, velikost pisave ...

elementet jo-verbale (gjuha jo e folur): jane fotografite, ngjyra e shkrimit, madhesia e shkrimit...

Bencin bo od jutri dražji

Opolnoči se bodo podražili vsi naftni derivati; za cent bo dražji dizel, za 0,7 centa pa 95-oktanski bencin.

Objavljeno: 11. maj 2015 14:29

Je. G.

Ljubljana – Nova maloprodajna cena 95-oktanskega bencina bo 1,369 evra na liter, kar je 0,7 centa več, 100-oktanski bencin pa se bo podražil za 0,5 centa na 1,414 evra za liter. En cent več bo treba po novem odšteti za liter dizelskega goriva, ki bo 1,255 evra, 2,2 centa pa bo dražje tudi kurilno olje. Nova cena bo 0,915 evra za liter, so danes sporočili iz OMV.

BESEDILO JE .../ **TEKSTI ESHTE**

- neumetnostno/**jo** artistik
- zapisano/**i** shkruar
- objektivno/**objektiv**
- javno/**publik**
- enogovorno/**monolog** (folesi dmth vetem)
- neuradno/**jo** zyrftar*

* Besedilo je neuradno, saj gre za časopisni članek, ki ne more imeti uradne oblike.

***Teksti eshte jo i zyrftarizuar, sepse eshte nje artikull gazete I cili nuk eshte I formuar ne menyre zyrtare.**

GLASOVI/TINGUJT

črka/shkronja

glas/zeri

zlog: ba-bi-ca **rrokjet**: gjy-shja

naglasno mesto: **a**bica

theximi i tingullit: gjyshja

samoglasniki: v slovenščini so samoglasniki a, e, i, o, u (in polglasnik Θ)

zanoret: gjuha sllovene ka zanoret: a,e,i,o,u (si dhe gjysemzanoren Θ)

soglasniki: v slovenščini so to vse ostale črke – b, c, č, d, f, g, h, j, k ...

bashtingelloret: ne gjuhen sllovene te gjitha shkronjat tjera jane bashtingellore: b,c,č,d,f,g,h,j,k...

zvočniki: v slovenščini so to m, n, l, r, j, v (**M L+N A-R J E-V** – brez samoglasnikov!)

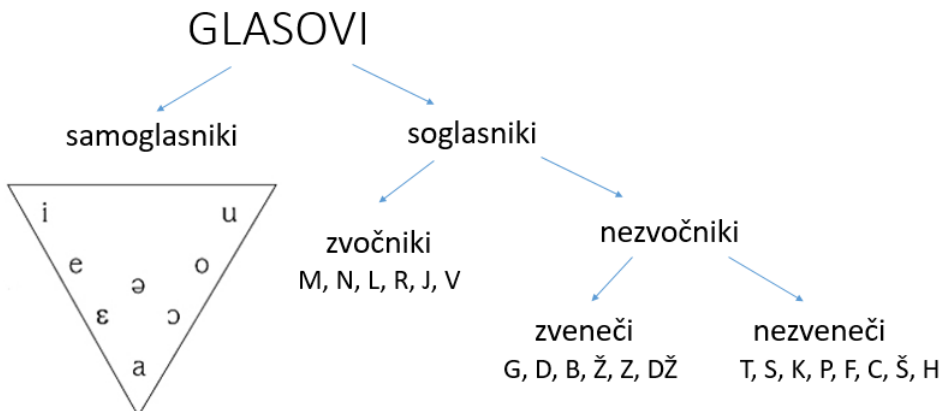
tingujt: ne gjuhen sllovene jane keto: m,n,l,r,j,v (**M L+N A-R J E-V** – pa zanore)

zveneči nezvočniki: v slovenščini so to *g, d, b, ž, z, dž* (**G A-D Z B E-Ž** – brez samoglasnikov + dž!)

bashtinglloret kumbuese: ne gjuhen sllovene jane keto *g,d,b,ž,z,dž* (**G A-D Z B E-Ž** – pa zanore + dž)

nezveneči nezvočniki: v slovenščini so to *t, s, š, k, p, f, c, č* (**T A-S U-H+ Š K A-F E-C P U-Š Č A** – brez samoglasnikov!)

bashtinglloret jo kumbuese: ne gjuhen sllovene jane keto *t,s,š,k,p,f,c,č* (**T A-S U-H+ Š K A-F E-C P U-Š Č A** – pa zanore!).

VELIKA ZAČETNICA/SHKRONJA E MADHE

velika začetnica/shkronja e madhe

osebna lastna imena: ime, priimek, ime psa, mačke ... in **prebivalci!** (Slovenec, Italijan)

emrat e njerezeve (personave): emir dhe mbiemri, emri i qenit, maces...dhe **nacionatitetit!** (Slovenec, Italijan)

zemljepisna lastna imena/ **emrat gjeografike (regjionale)**

- **naselbinska imena:** to so imena krajev (mesto, vas)
 - Vse besede pišemo z veliko, razen:
trg, vas, mesto, selo in kratkih besed/predlogov* (*pri, na, ob ...*)
 - Npr. **New York, Spodnji Jakobski Dol, Novo mesto, Most na Soči ...**
- **emrat e vendbanimeve:** jane emrat e vendeve (qytet, fshat)
 - te gjitha fjalet I shkruajme me te madhe, pervec: *trg, vas, mesto, selo* dhe fjalet e shkurtra – propozime* (*pri, na, ob ...*)
 - per shembull: **New York, Spodnji Jakobski Dol, Novo mesto, Most na Soči ...**
- **nenaselbinska imena:** so imena jezer, rek, gozdov, planetov ...
 - Prvo besedilo pišemo z veliko, vse ostale z malo (**razen če je ena od besed že ime**)
 - Npr. **Blejsko jezero, Atlantski ocean, Mars, Primorska** (ampak: **Julijske Alpe, Beneška Slovenija**)
- **emrat jo-regjionale (emrat jo te vendbanimeve):** jane emrat e liqeneve, lumenjeve, pyjeve, planeteve...
 - Shkronjen e pare te fjales e fillojme me shkronje te madhe, te gjitha tjerat me shkronje te vogel (**pervec nese behet fjale per ndonje emer**)
 - Psh. **Blejsko jezero, Atlantski ocean, Mars, Primorska** (por: **Julijske Alpe, Beneška Slovenija**)

stvarna lastna imena: imena knjig, filmov, časopisov, TV-oddaj, prireditev (npr. koncert), ustanov, društev

- Prvo besedilo pišemo z veliko, vse ostale z malo (**razen če je ena od besed že ime**)
- Npr. **Titanik, Tisoč in ena noč, Primorske novice** (ampak: **Srednja tehniška šola Koper**)

emrat e vertete: emrat e librave, filmave, revistave, kanaleve televizive, ngjarjeve (psh. koncert), institucioneve, shoqerise.

- Shkronjen e pare te fjales e shkruajme me te madhe, te tjerat me shkronja te vogla (**pervec ndonje emri**)
- Psh. **Titanik, Tisoč in ena noč, Primorske novice** (por: **Srednja tehnična šola Koper**)

MALA ZAČETNICA/SHKRONJA E VOGEL

mala začetnica/shkronja e vogel

občna imena: vse, kar pišemo z malo začetnico, razen če je kaj že ime ali izhaja iz imena/priimka (**Anin, Prešernov**)

- **prazniki** (božič, novo leto, razen: **Prešernov dan**)
- **nagrade** (oskar, veliki kristalni globus, razen: **Nobelova nagrada**)
- **vojne** (prva svetovna vojna, druga svetovna vojna)
- **meseci, dnevi** (januar, oktober, ponedeljek, petek)
- **denar** (evro, dolar, franki)
- **rastline** (lavanda, rožmarin, origano, jabolko)
- **živali** (mačka, pes, žirafa)
- **vino** (refošk, malvazija, šampanjec)
- **jeziki** (slovenščina, angleščina, italijanščina)

emrat e zakonshem: te gjithe I shkruajme me shkronje te vogel, pervec nese eshte ndonje fjale qe vijon nga emri\mbiemri (**Anin, Prešernov**)

- **festat** (krishtlindjet, viti I ti, pervec: **Prešernov dan**)
- **cmimet(nderimet)** (oskar, globi kristal I madh, pervec: **Nobelova nagrada**)
- **lufterat** (lufta e pare boterore, lufta e dyte boterore)
- **muajt, ditet** (janar, tetor, e hene, e premte)
- **te hollat, parate** (euro, dolar, franka)
- **bimet** (livande, rozmarine, rigon, molle)
- **kafshet** (macja, qeni, gjirafa)
- **vererat** (refosk, malvazija, shampanje)
- **gjuhët** (sllovene, angleze, italijane)

VIRI SLIK

- Narečne skupine:

Gomboc, Mateja. Besede 1. Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku triletnih poklicnih šol. 2013. Ljubljana: DZS.

- Članek o bencinu:

Delo. Bencin bo jutri dražji. 2015. Dostopno na:

<https://www.delo.si/znanje/potrosnik/bencin-bo-od-jutri-drazji.html>.

- Zastave držav:

Javna last, pridobljeno s spletne strani Wikimedia Commons.

